

Asia: VN/26649/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)

Luku 2: Toimintaympäristö

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Metsien ja puuraaka-aineen käyttöön sekä käytön hyväksyttävyyteen vaikuttavat tulevaisuudessa aiempaa voimakkaammin EU:n politiikkatoimet, joihin kuuluu strategisten suuntaviivojen lisäksi jäsenvaltioita sitovaa oikeudellista sääntelyä. EU:lla ei ole yhteistä metsäpolitiikkaa, mutta metsiin ja niiden hyödyntämiseen liittyviä asioita käsitellään kuitenkin lukuisissa EU:n sektoripolitiikoissa (mm. ilmasto-, energia- ja ympäristö), joissa EU:lla on toimivaltaa yli kansallisen päätöksenteon.

Metsiin liittyvissä EU-politiikkatoimissa ovat korostuneet luonnon monimuotoisuuden ja metsien hiilensidontaan liittyvät tavoitteet. Nämä ovat tarpeellisia, mutta puun tuotantoon ja metsien monipuoliseen käyttöön liittyvät taloudelliset tavoitteet ja näiden vaikutukset esimerkiksi maaseudun elinvoimaisuuteen, yrittäjyyteen ja huoltovarmuuteen ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Havaittavissa on myös siirtymä vapaaehtoisista toimista kohti yksityiskohtaista lakitasoista sääntelyä.

Metsäalan toimintaympäristö muuttuu poikkeuksellisen nopeasti. Eri muutosten seurauksena metsien tarjoamia tuotteita ja palveluita kohtaan kohdistuu poikkeuksellisen voimakas kysyntä. Metsien hiilinielujen vahvistaminen, lisääntyvä metsien suojelu ja metsäteollisuustuotteiden hyvän kysynnän seurauksena korkeat hakkuutasot johtavat Suomessa haastavaan tavoitteiden yhteensovittamistehtävään metsien käytön osalta.

Pohjois-Pohjanmaan liitto esittää, että nykyisessä maailmantilanteessa metsäsektorin ilmastotavoitteiden tasoa tulee voida tarkastella kansallisen energiahuoltovarmuuden näkökulmasta. Energiasektorilla turpeen energiakäyttö on vähentynyt nopeasti tehtyjen poliittisten päätösten ja niistä johtuvien markkinamuutosten vuoksi. Vihreä siirtymä turpeesta muihin energiaraaka-aineisiin heijastuu muun muassa metsätalouteen lisäten energiapuun kysyntää. Keskeistä on varmistaa energiapuun hankintaketjujen toimivuus.

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää hyvänä, että kansallisen metsästrategian 2035 tavoitteena on proaktiivinen EU-politiikkaan vaikuttaminen. Vaikuttaminen EU eri ohjelmiin, direktiiveihin ja strategioihin on tärkeää. Vaikuttamisen tulee olla kansallisesti yhtenäistä ja selkää ja alueiden osaamista tulee kuunnella sekä EU vaikuttamisessa että kansallisessa päätöksenteossa. Vaikka metsien käytön yksityiskohtaisista ratkaisuista oltaisiin poliittisesti erimielisiä, on erittäin tärkeää, että viesti Suomen metsien monipuolisesta alueellisesta ja kansallisesta merkityksestä ja erityispiirteistä saadaan viedyksi kansallisesti entistä paremmin ja yhtenäisemmin EU tasolle.

Luku 3: Tahtotila

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

Kansallinen metsästrategia 2035:n visio on tavoitella kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille.

Kansallinen metsästrategia on yhteensovittava elinkeinostrategia (kasvustrategia), jossa otetaan huomioon niin ihminen, ympäristö kuin talous – tavoitteena hyvinvointitalous. Strategialuonnoksessa huomioidaan kokonaisvaltaisesti kestävä kehityksen eri osa-alueet.

Visiossa on hyvin huomioitu tahtotila, että Suomi on tulevaisuudessa kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalla ja vastuullisella metsätaloudella. Visio tukee kansallista biotalousstrategiaa, jossa tavoitteena on kaksinkertaistaa biotalouden arvonnäkökulmaa 2035 mennessä.

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää hyvänä metsästrategian kantavaa periaatetta, että metsät ovat aktiivisessa ja monipuolisessa käytössä. Metsänhoidon päämäärä ja motivaatio on lisätä metsien tuottavuutta. Tämän lisäksi metsänomistajia kannustetaan yritysmäiseen metsätalouteen. Ekologisesti kestävä kehitys on sisällytetty metsästrategiaan kattavasti, mutta toteutuksen suunnittelu ja mittaristo toteutuksen arviointiin ja seurantaan puuttuu tällä hetkellä osittain tai täysin.

Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Kansallista metsästrategiaa (KMS2035) toteutetaan vuosina 2023–2035. Metsästrategian toimenpanoa varten on laadittu hankesalkku, jossa kuvataan keskeisimmät toimenpiteet päämäärien ja tavoitteiden saavuttamiseksi. Hankesalkku muodostuu kolmesta kärkihankkeesta. Tämän lisäksi metsäalan tutkimusorganisaatiot laativat erillisen tutkimusohjelman tukemaan hankesalkun tutkimus- ja kehitystyötä.

Hankesalkun kolme kärkihanketta kattavat metsästrategian vision ja tavoitteet ja toimenpiteet ovat konkreettisia. Kärkihankkeissa olisi lisäksi hyvä korostaa yhtenäisen edunvalvonnan ja vaikuttamisen merkitystä ja niihin liittyviä toimenpiteitä EU- ja kansainvälisessä metsäpolitiikassa. Suomen kannalta on tärkeää, että on selkeä ja yhteinen metsien käyttöä edistävä poliittinen linja.

Metsien kasvu -kärkihanke

Metsien kasvu -kärkihankkeessa tavoitteena on lisätä metsien hiilensidontaa ja puuntuotosta kannattavasti, kestävästi ja vastuullisesti. Hiilinielun ylläpitäminen ja kasvattaminen sekä nielu- ja päästötavoitteisiin pyrkiminen kuuluu myös tähän kärkihankkeeseen. Esitetyillä toimenpiteillä kehitetään myös riskienhallintaa ja parannetaan metsien saavutettavuutta.

Metsien rooli hiilinieluinä ja hiilivarastoinä on merkittävä Pohjois-Pohjanmaalla. Maakunnan metsät sitoivat kasvihuonekaasupäästöjä 1,8 miljoonaa tonnia CO₂-ekvivalenttia. Maakunnan metsävarannot ovat Suomen toiseksi suurimmat ja suurin ylläpidettävissä oleva aines- ja energiapuun hakkuukertymä on Suomen suurin (VMI11/12). Metsätalousmaasta noin 50 % on turvemaita. Pohjois-Pohjanmaalla metsät ovat pääosin yksityisomistuksessa.

Suomalainen metsänhoito perustuu ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyteen ja metsien kestävään käyttöön. Suomessa esimerkiksi metsäpalot eivät ole yhtä suuri ongelma kuin muualla maailmassa, ja tähän on syynä hyvin hoidetut metsät sekä talouskäytöstä johtuva, kattava metsätieverkosto, mikä mahdollistaa palokaluston tehokkaan käytön. Metsien hyvästä kasvukunnosta on pidettävä jatkossakin huolta eikä niitä tule varata pelkästään hiilivarastoiksi.

Taloudellinen merkitys ja sen mukainen metsänhoito on syy metsien nykyiseen hyvään kasvuun ja siten niiden kykyyn sitoa hiiltä. Tässä yhteydessä kansallisen metsästrategian 2035 onkin syytä kehittää entistä ilmastoviisaampaa metsänhoitoa ja -käyttöä, jolla turvataan sekä hiilinegatiivisuus että taloudellinen toimeentulo.

Strategialuonnoksessa esitetyt metsien kasvua edistävät toimenpiteet ovat moninaiset, joita voidaan kuitenkin muuttaa ja täydentää KMS2035 tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi. Pohjois-Pohjanmaan liitto kuitenkin korostaa seuraavien toimenpiteiden toteuttamisen tärkeyttä

- Hoidetaan nuoret metsät laadukkaasti ajallaan.
- Parannetaan metsien saavutettavuutta.
- Kehitetään kasvun ja hiilen varastoinnin keinoja.

Elonkirjoa talousmetsissä -kärkihanke

Elonkirjoa talousmetsissä -kärkihankkeen tavoitteena on kehittää luontoarvoihin pohjautuvia kustannustehokkaita keinoja metsien monimuotoisuuskehityksen kääntämiseksi elpymisuralle.

Hankkeessa vahvistetaan menetelmien osaamista ja käytäntöön vientiä. Kärkihankkeen toimenpiteillä kehitetään vesiensuojelumenetelmiä ja vahvistetaan maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman (MISU) mukaisesti metsien ilmastokestävyyttä ja sopeutumiskykyä.

Tutkimuksella lisätään tietoa metsien käsittelytavoista ja niiden monimuotoisuusvaikutuksista. Toimet lisäävät talousmetsien luonnonhoidon vaikuttavuutta pitkällä tähtäimellä.

Strategialuonnoksessa esitetyt elonkirjoa talousmetsissä edistävät toimenpiteet ovat kattavat, joita voidaan kuitenkin muuttaa ja täydentää KMS2035 tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi. Pohjois-Pohjanmaan liitto kuitenkin korostaa seuraavien toimenpiteiden toteuttamisen tärkeyttä

- Kehitetään monimuotoisuuden turvaamisen rahoitusmalleja (mm. METSO, Helmi).
- Vahvistetaan luonnonhoidon osaamista, suunnittelua ja käytäntöön vientiä.

Metsäalan uudistaminen -kärkihanke

Metsäalan uudistuminen -kärkihanke keskittyy tiedolla johtamiseen ja ennakointiin. Paikkatiedon, osaamisen ja koulutuksen kehittäminen ovat sen keskeisiä toimenpiteitä. Uudistumiselle luovat pohjaa pitkäjänteinen metsäntutkimus ja innovoiva kehitystyö. Kansainvälinen vuorovaikutus korostuu kärkihankkeessa. Erittäin tärkeää on proaktiivinen vaikuttaminen EU- ja kansainvälisessä metsäpolitiikassa. Viestinnän keskeisimpiä kohderyhmiä ovat metsänomistajat ja nuoret.

Strategialuonnoksessa esitetyt metsäalan uudistamista edistävät toimenpiteet ovat kattavat, joita voidaan kuitenkin muuttaa ja täydentää KMS2035 tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi. Pohjois-Pohjanmaan liitto kuitenkin korostaa seuraavien toimenpiteiden toteuttamisen tärkeyttä

- Lisätään kansainvälistä osaamista, yhteistyötä ja vaikuttamista.
- Kehitetään metsäalan ja sen koulutuksen vetovoimaa ja reagointikykyä.
- Varmistetaan pitkäjänteinen metsäntutkimus ja innovoiva kehitystyö.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, edellä esitetyt kommentit huomioiden, että Maa- ja metsätalousministeriön johdolla ja laajassa osallistavassa yhteistyössä laadittu kansallinen metsästrategia 2035 on vahva pohja, jolla suunnata ja uudistaa metsäsektoria.

Muuta kommentoitavaa

Muuta kommentoitavaa

Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaaakuntakaavaprosessi on parhaillaan käynnissä. Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2022–2025, Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021–2030 sekä Älykkään erikoistumisen strategia 2021–2024 linjaavat maakunnan kehittämistoimenpiteitä koskien myös metsäsektoria. Mainitut ohjelmat ja strategiat tukevat osaltaan kansallisen metsästrategian 2035 visiota ”Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille” sekä KMS2035:n strategisia päämääriä ja tavoitteita.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2017 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmasta ja alueellisista rahoituksista on soveltuvien osien resursseja kansallisen metsästrategian 2035 tavoitteiden toteuttamiseen yhteistyössä, jota Pohjois-Pohjanmaalla tehdään yli sektori- ja maakuntarajojen. Alueilla ja paikallisilla toimijoilla on suuri rooli siinä, miten metsästrategiassa esitetyt toimenpiteet omaksutaan ja jalkautetaan ja sovelletaan toimintaan vaikuttavalla tavalla.

Harju Pauli

Timisjärvi Katarina
Pohjois-Pohjanmaan liitto